

«Інклюзивна освіта в Аргентині: правові та педагогічні аспекти»

Транскрипція з презентації

Кармен Стул:

Ми почнемо нашу презентацію з правового аспекту, що передбачає включення осіб з інвалідністю в Аргентині до системи освіти. Що відбувається з освітою дітей, підлітків та молоді з інвалідністю?

Конвенція про права осіб з інвалідністю проголошує обов'язковий характер інклюзивної освіти для дітей з інвалідністю. Така освіта має бути рівною, справедливою, безоплатною, заснованою на правах та якості. Це закріплено в кількох статтях Конвенції, зокрема у статті 24 та статті 28, а також у положеннях, ухвалених Федеральною радою освіти.

Резолюція №311 від 2016 року наголошує на якісній інклюзії та чітко визначає: жодна дитина з інвалідністю не має бути виключена із системи освіти. Тобто вони мають право навчатися в загальноосвітній школі, навіть якщо потребують індивідуального педагогічного проєкту (ІПП), до якого ми ще звернемося. Також зазначено, що такі учні отримують сертифікати про закінчення початкової, середньої чи вищої освіти на рівні з однолітками, які не мають ІПП. Це — задля забезпечення рівних можливостей.

Питання можна розглядати двома підходами. Один з них — бачити інвалідність як проблему, а не як ситуацію, що потребує вирішення. У цьому випадку зосереджуються на особі: на її особливостях, на тому, що вона не бачить, не чує або не розуміє так, як інші. Такий підхід призводить до стигматизації, дискримінації й думки, що вчителі не здатні впоратися з такими викликами через брак знань або підготовки. Це один зі способів мислення.

Другий, бажаний підхід — орієнтація на освітнє середовище та навчальні програми. Йдеться про те, як ми навчаємо, як адаптуємо дидактичні та методологічні підходи, як пропонуємо альтернативні способи навчання, адже їх є багато. Фокус зміщується на зміну середовища, усунення бар'єрів — комунікаційних, концептуальних тощо, які перешкоджають навчанню осіб з інвалідністю.

Ми пропонуємо педагогіку, орієнтовану на дитину: на її досвід у початковій чи середній освіті, професійній підготовці. Це означає зміну традиційного підходу, впровадження спільного навчання, у якому діти взаємно підтримують одне одного. Ми пропонуємо варіативні шляхи засвоєння знань, оскільки кожен має власний стиль навчання — не лише особи з інвалідністю. Отже, мета — зруйнувати бар'єри, що обмежують доступ до знань. Часто вони виникають не через саму інвалідність, а через нестачу уважного спостереження.

Переосмислення потребує й система оцінювання: як ми оцінюємо, звідки знаємо про успіхи, як супроводжуємо навчання, роблячи його доступним та визнаним. Це охоплює і зміну ролі вчителя: від викладача до наставника, організатора навчального процесу, співпрацівника сім'ї, адміністрації, колег, які разом шукають відповіді й удосконалюють практику.

Завдання — зробити кожного учня героєм власної освітньої історії, відповідальним за власний шлях. Учень має змогу усвідомлювати свої досягнення, звідки починав і якого прогресу досяг. Його освітня траєкторія — це особиста історія, навіть якщо її супроводжують сім'я, школа чи спеціалісти.

В Аргентині одним з інструментів інклюзії є ІПП — індивідуальний педагогічний проєкт. Це унікальний документ для кожного учня з інвалідністю. Його створюють на основі діагнозу, з урахуванням потенціалу дитини. У проєкті визначають цілі, досягнення, зміст, оцінювання, методи навчання. У його розробленні беруть участь учителі, адміністрація, родина, сам учень та (за потреби) зовнішні фахівці. Це — «живий» документ, який постійно оновлюється, виконує роль карти, щоденника і орієнтира для шкільної роботи.

Еріка Фаріас:

У контексті того, що прокоментувала Кармен щодо ІПП, існують різні адаптації, які можуть бути включені до індивідуального педагогічного проєкту. Однією з них є адаптації доступу — вони стосуються навчальних матеріалів. Наприклад, це може бути попереднє ознайомлення учня з лексикою для кращого розуміння змісту. Також можуть використовуватися піктограми, діаграми або спрощувальні елементи, як-от фасилітатори, які застосовує Летиція, аби зробити матеріал більш доступним. Інший приклад — використання музикотерапії, зокрема поліфонії для незрячих у перекладі шрифтом Брайля.

Такі адаптації розробляються відповідно до конкретних потреб учня. Наприклад, у процесі оцінювання можуть використовуватись аркуші з великим шрифтом або збільшеними міжрядковими інтервалами. Для вивчення математики — спеціальні матеріали, адаптери для олівців чи ножиці для тих, хто має труднощі з дрібною моторикою.

Ще один важливий вид адаптації — технологічна. Вона дозволяє заздалегідь демонструвати зміст, візуалізації, або використовувати програми для перетворення мови на текст, субтитри тощо.

Наступний тип — адаптація навчального змісту. Вона стосується безпосередньо того, чого навчають учня. Можливі значні адаптації — коли частина програми змінюється відповідно до особливостей учня, або незначні — коли зміст залишається тим самим, але змінюється підхід до його викладу.

Усе це досягається завдяки підтримці та співпраці. В Аргентині учні з інвалідністю можуть мати зовнішніх супровідників у школі. Такий фахівець може бути частиною системи спеціальної освіти або охорони здоров'я згідно із Законом №24901, який передбачає надання учневі супровідника для інклюзивного навчання. Співпраця передбачає діалог між супровідником, педагогічною та терапевтичною командами.

Цей супровідник або інтеграційний учитель підтримує учня не лише в навчальному процесі, але й у формуванні взаємин з однокласниками та вчителями. Його головна мета — сприяти автономії учня. Як тільки дитина досягає самостійності, інтеграційний учитель поступово відходить, щоби не бути більше необхідним у класі. І, звісно, технології також відіграють велику роль у супроводі та реалізації ІПП.

Ми також наголошуємо на значенні участі сім'ї та на побудові інклюзивного суспільства. Чому важливо залучати сім'ю? Тому що саме вона найкраще знає потреби та бажання дитини. Вона надає цінну інформацію не лише з медичної чи педагогічної точки зору, а як ті, хто бачить особистість дитини. Залучення родини до шкільного життя є надзвичайно важливим.

Ми вважаємо, що прийняття різноманіття сприяє створенню інклюзивного суспільства. Родина допомагає долати бар'єри, упередження й табу щодо людей з інвалідністю. Адже навіть за умови формального включення до шкільної спільноти, трапляється, що дітей з інвалідністю не запрошують на дні народження чи додому після занять, як це заведено в інших випадках. Це часто відбувається через брак знань. Саме тому родина може стати джерелом розуміння та підтримки для інших.

Ми переконані: нова парадигма освіти полягає у фокусі на конкретній людині. Ми не завжди повинні знати наперед, що їй потрібно — достатньо запитати саму людину або її родину. Ми у фонді віримо в цю ідею, і я знаю, що ви тут саме з цієї причини — щоби кожного дня робити світ більш інклюзивним, долучаючись до змін. Ми всі маємо чим поділитися, ми всі «сяємо по-різному». Саме тому наш фонд має назву **Luz de Estrella** («Зоряне Світло»).

Щиро дякуємо за те, що нас вислухали і запросили на семінар. Особлива подяка Товаристві «Просвіта» за надану платформу, а також Олесі та Летиції — за їхню чудову роботу.